

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1292

Vragen van het lid **Pieper** (CDA) aan de minister en de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de gemeentelijke terugvordering van bijstand. (Ingezonden 24 december 2009)

1

Kent u het bericht «Zwolle ontdekt 2,5 ton fraude» en het bericht «Verschillende bijstandsuitkeringen beëindigd na fraude»?¹

2

Is het waar dat uit de beschreven gevallen in Zwolle blijkt dat deze gemeente niet altijd op de hoogte was van lopende uitkeringen, dan wel de feitelijke leefomstandigheden van de uitkeringsontvangers? Is er op dit moment bij de Nederlandse gemeenten sprake van een adequate gegevenskoppeling waardoor het onterecht verstrekken van publieke middelen tot een absoluut minimum wordt beperkt? Zo nee, welke maatregelen gaat u daartoe treffen?

3

Is de conclusie juist dat uit het door Regioplan uitgevoerde onderzoek «Tot de laatste cent» blijkt dat in veel gemeenten vorderingen openstaan die een zogenaamde «geringe waarde» vertegenwoordigen? Blijkt uit dat onderzoek bovendien dat gemeenten diverse argumenten

aandragen om af te zien van invordering? Bent u van mening dat voor de slechts 117 onderzochte gemeenten € 485 miljoen aan openstaande vorderingen een verschrikkelijk hoog bedrag is? Welke instrumenten heeft het kabinet tot haar beschikking om gemeenten te overreden tot daadwerkelijke terugvordering?

4

Op welke wijze gaat u er bij de gemeenten op aan dringen om tot een strikt invorderingsbeleid te komen, ook voor bedragen onder de € 6000?

5

Kan het zijn dat er licht bestaat tussen het saldo van de invordering en het saldo van de daadwerkelijke terugvordering op de eigen begroting van gemeenten? Kan een overzicht gegeven worden van de G31 en de G4 waarin expliciet een onderscheid wordt gemaakt tussen het verschil van deze twee saldo's?

6

Bent u bereid daadwerkelijke terugvordering voor gemeenten verplicht te stellen in de handhavingsverordening? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe denkt u een dergelijke verplichting vorm te geven?

¹ de Stentor, 23 november 2009.

² Gemeente Zwolle, 23 november 2009.

Antwoord

Antwoord van staatssecretaris **Klijnsma** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid), mede namens de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ontvangen 27 januari 2010)
Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2009–2010, nr. 1270

1

Ja.

2

Het bericht in de Stentor van 23 november geeft een overzicht van de door de Zwolse sociale recherche geconstateerde fraude in de maanden augustus tot en met oktober 2009. Dit is een goed voorbeeld van voorlichting over geconstateerde fraude door gemeentelijke opsporingsdiensten. Uit een oogpunt van preventie wordt op deze manier zichtbaar gemaakt dat fraude niet onopgemerkt blijft. Ondanks het veronderstelde preventieve effect van dit type voorlichting naast goede voorlichting over rechten en plichten, blijft het noodzakelijk steeds alert te zijn op fraude. Daartoe verricht het Inlichtingenbureau maandelijks bestandsvergelijkingen van de sociale diensten, de belastingdienst, de UWV, de Informatie Beheer Groep (studiefinanciering), de Rijksdienst voor het Wegverkeer en Justitie. Door deze bestanden te vergelijken wordt voor de gemeenten zichtbaar of de

uitkeringsgerechtigde nog andere inkomsten heeft, zoals loon, vermogen, een WAO- of WW uitkering of studiefinanciering. Gegevensuitwisseling vormt één van de speerpunten van het Handhavingsprogramma 2007–2010. Nadere informatie hierover treft u aan in de paragrafen 6.3, 8.2 en 9.2 van de Integrale Rapportage Handhaving 2008 (bijlage bij TK 2009–2010, 17050, nr.392)

3

Het rapport biedt geen aanknopingspunten voor deze conclusie en bovendien sluit de analyse de conclusie, als zou een groot deel van de gemeenten een *laisser-faire* beleid voeren als het op terugvordering aankomt, uit. De uitkomsten van dit onderzoek leiden tot de conclusie dat alle onderzochte gemeenten een actief terugvorderingsbeleid voeren, waarvan kwijtschelding van openstaande vorderingen deel uitmaakt, zij het veelal na gedeeltelijke invordering en pas na verloop van tijd.

Regioplan heeft in tabel 2.2 van het onderzoeksrapport een uitsplitsing gemaakt van het totale aantal openstaande vorderingen naar omvang van het bedrag. Daaruit blijkt dat het in 44% van de ruim 117.000 vorderingen handelt om bedragen van minder dan €1000 met een geschatte gemiddelde waarde van €500.

Zoals vermeld in het rapport van Regioplan heeft bijna driekwart van de gemeenten (73%) in beleidsregels terugvordering WWB vastgelegd in welke gevallen kan worden afgezien van terugvordering bij vorderingen onder een bepaald drempel-bedrag, ook wel aangeduid als kruimelbedragen.

Als gemeenten afzien van het vorderen van kruimelbedragen, doen ze dit voornamelijk uit efficiencyoverwegingen, vanwege disproportionele invorderingskosten. Dit betekent dat niet in alle gevallen wordt afgezien van terugvordering van kruimelbedragen. Zo geeft één gemeente aan dat kruimelbedragen die kunnen worden verrekend met de uitkering, niet kwijtscholden worden omdat de vordering in deze situatie zeer eenvoudig te innen is. Een andere gemeente boekt kruimelbedragen niet af als de debiteur naast deze kleine vorderingen nog andere vorderingen

heeft lopen en de vordering dus deel uitmaakt van een groter vorderingenpakket.

Ook andere redenen voor het afzien van terug- of invordering of het afboeken van een restschuld zijn vastgelegd in de gemeentelijke beleidsregels. Onder de Abw (tot 2004) waren al vergelijkbare wettelijke bepalingen opgenomen omdat volledige terugvordering van bijstand niet in alle situaties een reële mogelijkheid is.

Het genoemde totaalbedrag van € 485 mln. betreft het totaal aan openstaande verwijtbare bijstandsvorderingen voor alle 441 gemeenten zoals per eind 2008 geregistreerd in voornoemde BDS en niet alleen voor de 117 geïnterviewde gemeenten zoals uw vraag veronderstelt.

In dit omvangrijke vorderingenbedrag komt zowel een actief controle- en opsporingsbeleid tot uiting, alsook een – binnen de marges van het mogelijke – stringent terugvorderingsbeleid. Dat laatste blijkt onder meer uit het hoge aandeel langlopende vorderingen. Mijn conclusie, zoals verwoord in mijn brief bij het rapport van Regioplan, is dat gemeenten voldoende aandacht hebben voor het belang van effectieve terugvordering. Daarin word ik bevestigd door de getoonde belangstelling van de in het onderzoek betrokken gemeenten voor de resultaten van de analyse van het vorderingenbestand die door Regioplan is verricht. Dit is niet verrassend gezien het financieel belang van gemeenten bij feitelijke invordering. Het gemeenteloket en de daar beschikbare kernkaart biedt gemeenten een instrument om de eigen prestaties op het gebied van handhaving en terug- en invordering te toetsen aan die van andere gemeenten en daar zo nodig lering uit te trekken. De commissie Handhaving van Divosa hanteert deze terugkoppeling van prestatiegegevens als ijkpunt voor prioriteitenstelling in de verdere ontwikkeling van de handhavings- en terugvorderingspraktijk.

4

Ik wil vooropstellen dat ik het belang van een strikt terugvorderingsbeleid, dat in de motie Nicolai tot uitdrukking kwam, volledig deel. Ik deel ook de zorg dat gemeenten hiervoor voldoende aandacht moeten opbrengen en energie moeten steken

in terugvordering om het beginsel dat fraude niet mag lonen, te ondersteunen. Zorg hierom en aandacht hiervoor blijft een constante omdat niet alle gemeenten hetzelfde zijn. De uitkomsten van het onderzoek naar de gemeentelijke terugvorderingspraktijk leiden tot de conclusie dat alle onderzochte gemeenten een actief en restrictief terugvorderingsbeleid voeren. Teneinde de uitwisseling van goede praktijken te bevorderen ondersteunt SZW een initiatief onder regie van de gemeente Leiden om in samenwerking met een aantal gemeenten een handreiking «Terugvordering op Maat» vorm te geven. Graag verwijs ik in dit verband naar de aanbiedingsbrief bij het onderzoeksrapport (TK 2009–2010, 17050, nr. 394) waarin uitvoerig is ingegaan op deze vraag.

5

De verantwoordelijkheid voor opnemings op de gemeentelijke balans van het integrale bedrag aan openstaande vorderingen, dan wel van een op ervaring gebaseerde meer realistische schatting van het feitelijk invorderbare bedrag, is aan de gemeenten. Daarom zie ik ook geen reden om gegevens voor het gevraagde overzicht bij gemeenten op te vragen. Het toezicht op het beleid van de gemeente is immers bij de gemeenteraad neergelegd.

6

Zoals hiervoor aangegeven in antwoord op vraag 3 zie ik in de uitkomsten van het onderzoek naar de terugvorderingspraktijk van gemeenten geen aanleiding om de eigen bevoegdheid van gemeenten inzake terugvordering van onverschuldigd betaalde bijstand te heroverwegen.